

Vysazení a bojová činnost výsadkového svazku

Podplukovník Josef Mrázek

V novém Polním řádu se objevila nová část, jejíž obsahem jsou zásady použití, plánování a bojové činnosti vzdušných výsadků (hlava 10).

Při objasnění smyslu některých ustanovení bude třeba začít od prvního článku hlavy 10 a odpovědět na otázku, proč platnost tohoto řádu je rozšířena na poměrně velký okruh svazků a útvarů, konkrétně na výsadkovou divizi, brigádu, výsadkový pluk a samostatný výsadkový prapor.

Výsadková divize a výsadková brigáda jsou podle článku 14 **operačně taktickým svazkem, výsadkový pluk a samostatný výsadkový prapor — taktickým útvarem**. Je jasné, že mezi výsadkovou divizí a výsadkovou brigádou, jakož i mezi plukem a samostatným praporem nemůžeme dělat rovnítko co do jejich předpokladů a možností při plnění bojových úkolů. Máme-li na mysli výsadkovou divizi a pluk Sovětské armády, tyto svou organizací a výzbrojí značně převyšují složení našich výsadkových jednotek a jejich bojové úkoly co do rozsahu, hloubky vysazení a doby samostatné bojové činnosti budou daleko náročnější.

Výsadkové divize budou zpravidla prostředkem hlavního velení, v některých případech mohou plnit úkoly ve prospěch vojsk jednotlivých frontů. V zájmu koho budou vysazovány ovlivní pochopitelně charakter bojových úkolů, hloubku vysazení a dobu samostatné bojové činnosti.

Výsadkové divize jako prostředek hlavního velení budou vysazovány na hloubku 1000—1400 km i více s úkoly ovládnout důležitá hospodářská, průmyslová a administrativní centra, otevřít novou frontu, v součinnosti s námořnictvem a námořní pěchotou ovládnout ostrovy atd., tedy budou plnit úkoly, které svým významem budou přesahovat operační rámec.

Úkoly výsadkové divize ve prospěch útočících vojsk frontu budou charakteru operačního a nebudou vyžadovat větší hloubku vysazení než 200—250 km od linie fronty. Náplň jednotlivých bojových úkolů je v Polním řádu jasná a nevyžaduje zvláštního objasňování a zdůrazňování.

Stojí však za zmínku, které z těchto úkolů budou vzhledem ke složení a výzbroji pro výsadkovou brigádu hlavní, ne-li typické. Jasně nám vyniknou, srovnáme-li síly výsadkové brigády s výsadkovou divizí. Hlavním ukazatelem rozdílu mezi těmito dvěma svazky je vyzbrojení bojovou technikou, kterou nazýváme „těžkou technikou“. Palebnou sílu a mobilnost výsadkové divize zabezpečují v současné době samochodná děla 57 mm a 85 mm, kanóny 85 mm s vlastním tažným motorem umístěným na lafetě, minomety 120 mm, protiletadlové dvojkanóny 23 mm, protitankové řízené střely, motorová vozidla GAZ-69 a 66 a další perspektivní zbraně, které v nejbližší době výsadkové svazky obdrží včetně lehkého obrněného transportéru vybaveného protitankovou, protiletadlovou a protipěchotní zbraní.

Výzbroj výsadkových divízií a pluků se tedy v podstatě neliší od výzbroje motostřeleckých pozemních vojsk. Při tom rozhodující je, že všechna bojová technika, kromě SD-85 mm, může být vysazována do nepřátelského týlu padákovým způsobem. Zabezpečují to dobré letové vlastnosti středního dopravně výsadkového letounu AN-12, který je v současné době hlavním přepravním prostředkem vzdušných výsadek.

Rozsah a charakter úkolů výsadkové brigády bude úměrný její současné výzbroji a početnímu stavu. Lehká výzbroj ji nedovolí v plném objemu plnit úkoly vyložené obranného charakteru. Jen výhodný terén a příznivá situace v nepřátelském týlu umožní výsadkové brigádě, aby ovládla a bránila důležité horské přechody, soutěsky, komunikační uzly a letiště. Hlavní uplatnění s reálnou vyhlídkou na úspěch najde u těch úkolů, při kterých nebude dána nepříteli možnost ničit jednotky brigády raketovými jadernými údery a soustředěným útokem, hlavně tankovými útvary.

Za současného stavu budou pro výsadkovou brigádu výhodné tedy bojové úkoly spojené s ničením zbraní hromadného ničení, radiotechnických prostředků, spojovacích uzlů a velitelských stanovišť, týlových zařízení, zvláště stabilních ropovodů a polních potrubí PHM — krátce řečeno, výsadková brigáda může dosáhnout výrazných úspěchů při narušování nepříteli velení a činnosti jeho týlu. Při tom typickými črty bojové činnosti brigády musí být vysoká aktivnost a manévrovost, charakterizovaná třemi podmínkami — **zjistit, udeřit a zničit, skrytě zmizet a přesunout se do nového prostoru k další činnosti.**

Obdobná situace a tedy i zásady použití jsou u samostatného výsadkového praporu ve srovnání s výsadkovým plukem.

Odpověď na otázku, která byla položena ihned na začátku, vyzní v tom smyslu, že i přes různý rozsah úkolů zůstávají zásady použití, způsob plánování vysazení a bojové činnosti, které přesně vymezuje Polní řád, stejné pro všechny uvedené stupně včetně výsadkového praporu, který může být použit samostatně ve prospěch vojsk vševojskové armády.

Při studiu a praktickém uplatňování nových řádů se často setkáváme s tím, že se středem zájmu stávají údaje o šířkách a hloubkách útočných nebo obranných pásem (úseků), o obsahu bojového rozkazu, přičemž pozornosti často unikají ustanovení uvedená pod názvem „všeobecná“, v kterých jsou uvedeny klíčové otázky toho kterého druhu bojové činnosti, v našem případě hlavní zásady použití vzdušných výsadek.

Považují proto za potřebné rozebrat jediný článek z výsadkové části a sice čl. 381, který přesně stanoví, čím se dosahuje úspěšného zasazení výsadkového svazku nebo útvaru. Zdá se tak samozřejmý, že se v praxi nedoceňuje význam zásad použití výsadek, který obsahuje a které jsou skutečně pro výsadek rozhodující.

Podle tohoto článku se „úspěšného zasazení výsadkového svazku (útvaru) dosahuje“ především „překvapivým vysazením do týlu nepřítele a jeho oklamáním pokud jde o skutečný prostor vysazení“.

Zní to velmi prostě, ale jak překvapení dosáhnout? Jak je dál rozváděno, děje se tak především utajením příprav k vysazení. Na tento požadavek musí dbát především velitel a štáb toho svazu, který o vysazení vzdušného výsadku rozhoduje, plánuje jeho vysazení a bojovou činnost a všestranně jej zabezpečuje.

Na plánování se může podílet jen omezený okruh příslušníků štábu frontu za osobního řízení náčelníka štábu. Na veliteli frontu a užším štábu leží velká odpovědnost za vysazení několika tisíc výsadkářů a přelet několika set letounů. Proto zámysl použití, odletová letiště a prostor vysazení může v plném rozsahu znát skutečně jen omezený okruh osob, v podstatě hlavní funkcionáři, velitelé druhů vojsk a služeb, kteří se podílejí na vyřešení a praktickém zabezpečení součinnostních otázek.

Ještě větší obezřetnost musí být projevna u vzdušného výsadku, který je předurčen k vyplnění stanoveného úkolu. Kromě toho, že musí být zamezen styk příslušníků vzdušného výsadku s místním obyvatelstvem a vojáky jiných svazků, s bojovým úkolem mohou být jednotlivé velitelské stupně seznámeny jen v potřebném rozsahu. Při tom početně největší část vzdušného výsadku — poddůstojníci a vojíní se seznamují s bojovými úkoly v nezbytném rozsahu až bezprostředně před odchodem na letiště, prakticky tedy asi 1—2 hodiny před nasednutím do letounů.

Důležitou součástí utajení příprav je soustředění vzdušného výsadku u odletových letišť a dopravně výsadkového letectva na nich.

Aby se útvary a jednotky vzdušného výsadku co nejkratší dobu zdržovaly na odletových letištích a nestaly se vyhledávaným cílem nepřátelského letectva, zaujímají u letišť ve vzdálenosti 5—8 km tzv. vyčkávací prostory. Kromě úkrytu slouží tyto prostory k dokončení plánování a příprav jednotek k vysazení.

Ve snaze časově zkrátit na minimum pohyb jednotek na odletových letištích dříve nasedal výsadek do letounu přímo z těchto prostorů. V případě lehe vybrojené výsadkové brigády tato zásada neztratila ani dnes svou platnost.

Poněkud jiná situace je u výsadkových útvarů a svazků vyzbrojených těžkou bojovou technikou. Její příprava k vysazení vyžaduje poměrně dlouhou dobu. Přesto, že se k naložení na výsadkové plošiny využívá nejmodernějších automatických nakladačů a pojezdových jeřábů, naložení a upevnění včetně padákových souprav trvá podle jednotlivých zbraní 5—10 hodin. Přitom práce spojené s přípravou techniky na výsadkové plošiny musí být vykonány co nejbližší plánovaných stanovišť dopravních letounů na letišti, aby přesun plošin k letounům byl co nejkratší a nebyla narušena technická příprava padákové soupravy i vlastního zařízení plošin.

Připočteme-li ještě další dvě hodiny, které jsou nutné k naložení výsadkových plošin do letounů, k ustrojení výsadkářů do padáků a jejich nasednutí, vyjde **doba 12 hodin**, po kterou se jednotky vzdušného výsadku budou nacházet na letištích a musí být zajištěna jejich bezpečnost i utajení všech příprav k vysazení.

Tento důležitý a přitom velmi nebezpečný časový úsek přípravného období musí být řešen mimo jiné správnou volbou montážních míst a prostředků rozmístění dopravních letounů a to bezprostředně u letiště, nebo přímo na něm. Prvním požadavkem je skrytost před nepřátelským letectvem.

Rychlou a kvalitní přípravu zbraní, motorových vozidel a jiné bojové techniky organizují a řídí nově vytvořené „jednotky výsadkové techniky“ (u výsadkové divize je prapor výsadkové techniky, u pluku — rota), které po odletu výsadku vytvářejí jádro technického personálu letišť materiálního zásobování, předurčených pro dodatečné zásobování vzdušných výsadků, ale i pozemních vojsk vzdušnou cestou.

Velká odpovědnost za utajení výsadkové operace leží na dopravně výsadkovém letectvu, které má situaci podstatně složitější. Např. vysazení výsadkové divize si vyžádá soustředit na odletových letištích tři letecké dopravní divize (320—350 letounů AN-12). Letištní uzel o 12 letištích hlavních a několika záložních, jako součást výchozího prostoru pro vysazení, bude vybírán na značnou vzdálenost od linie fronty. U letounu AN-12 to bude 400—700 km. Podle zkušeností ovlivněných možnostmi letecké sítě budou letiště od sebe vzdálena na 100—150 km, přičemž celý letištní uzel může mít průměr 500 km. Znalost těchto údajů je nutná pro reálné zplánování rozmístění útvarů a jednotek ve výchozím prostoru a jejich přesunu k odletovým letištím.

Požadavek co nejmenší zranitelnosti vyžaduje soustředit na jednom letišti jeden dopravně výsadkový pluk a to nejdříve dvě hodiny před plánovaným odletem.

Druhou důležitou podmínkou překvapivého vysazení vzdušného výsadku je rychlost vysazení. V čem se to prakticky odráží. Především v rychlém přeletu, ve správném výběru doskokových (přistávacích) ploch a v rychlém vysazení, tzn. jak rychle opustí bojová technika a výsadkáři palubu letounů a z jaké výšky budou vysazeni.

První podmínka závisí na dopravně výsadkovém letectvu. Použije-li k vysazení letounů AN-12, dosáhne přeprava rychlosti okolo 550 km/hod. a vlastní vysazení bude při rychlosti letu 300—310 km/hod.

Moment překvapení zabezpečí vysazení vzdušného výsadku jedním koloběhem, který bude v soudobých podmínkách pravidlem. Vynutí-li si nepříznivá situace ve stavu dopravně výsadkového letectva vysazení více koloběhy, pak je třeba počítat, že vysazení vojsk druhého a dalších koloběhů neuspěje dopravní letectvo dříve než za 8 hodin, v nepříznivějších podmínkách za 6 hodin po vysazení koloběhu předchozího.

Snahou dopravně výsadkového letectva musí být uskutečnit přelet v několika proudech. Počet proudů bude ovlivňovat, nakolik situace na frontě pozemních vojsk i vzdušné situace dovolí přelet v širokém pásmu, ve kterém musí být bezpečně umlčeny prostředky protivzdušné obrany nepřítele.

Počet i umístění doskokových a přistávacích ploch stanoví ten velitel, který o použití vzdušného výsadku rozhoduje, a to na návrh velitele vzdušného výsadku. Počet ploch musí zabezpečovat vysazení celé výsadkové divize (pluku) současně, přičemž počítáme na každý výsadkový prapor jednu plochu. Při vysazení v noci se počet doskokových ploch zmenšuje a počítá se jedna, maximálně dvě plochy na celý výsadkový pluk.

Výběr ploch není jednoduchý. Plochy musí být co nejbližší k objektům určeným k ovládnutí, zničení nebo udržení a musí vyhovovat dopravně výsadkovému letectvu a to jak rozměry, tak i svou orientací ve směru náletu dopravního letectva. Rozměry plochy 3×4 km jsou dány rychlostí letounů AN-12 při vysazení a počtem vysazované techniky a výsadkářů z jednoho letounu (2 výsadkové plošiny a 20 výsadkářů, nebo 60 výsadkářů). Plochy musí být umístěny svou delší stranou ve směru náletu letectva, při čemž je k zabezpečení rychlého vysazení nutné, aby byly 2—3 plochy umístěné přibližně za sebou, aby se na ně mohlo vysazovat z jednoho proudu současně.

Při respektování těchto požadavků je možné počítat s vysazením výsadkové divize za 17, maximálně za 20 minut.

Velký počet ploch a v důsledku toho i potřeba širokého pásma přeletu zdůvodňují poměrně velké rozměry prostoru vysazení, který, jak je uvedeno v Polním řádu, může dosahovat u svazku plochu 30×40 km. Současně toto velké rozptýlení tvoří výhodné podmínky z hlediska ochrany proti zbraním hromadného ničení.

Rychlost vysazení bojové techniky je dána technickým vybavením letounu. U letounu AN-12 toto zabezpečuje vysazení dvou plošin za 4 vteřiny. Rychlost opuštění letounu výsadkáři je především závislá, kolika proudy vyskakují a jaký je stupeň jejich vycvičenosti. Při vyskakování dvěma proudy a při průměrné vycvičenosti nesmí vysazení 60 výsadkářů trvat déle než 20–24 vteřin.

Hlavním předpokladem úspěšného vysazení je, aby dopravně výsadkové letectvo určené plochy v bojové situaci skutečně vyhledalo a vzdušný výsadek na ně přesně vysadilo.

Není dnes tajemství, že identifikace doskokových ploch dělala dopravnímu letectvu v minulosti velké potíže. I Sovětské dopravní letectvo za Velké vlastenecké války nepřesným vysazením vložilo svůj neblahý vklad do výsadkové operace 4. výsadkového sboru u Vjazmy a stejně záporně ovlivnilo i vysazení tří výsadkových brigád na bukrinském oblouku při zabezpečování předmostí na řece Dněpru, kde výsadkové brigády nepřesným vysazením byly rozptýleny do 44 skupin na ploše, která svými rozměry pětkrát převyšovala plochu plánovanou.

V současných bojových podmínkách, zvláště za silné PVO nepřítele bude přelet a vysazení vzdušného výsadku ještě složitější. Na druhé straně je třeba vzít v úvahu, že k vysazení je možné využít účinných radiotechnických prostředků navedení letectva. Počítá se dnes s tím, že spolu s průzkumnými skupinami vzdušného výsadku bude od dopravního letectva vysazena navigační skupina, která pomocí radiotechnických prostředků usměrní nálet letectva na doskokové plochy. Současné prostředky umožňují navedení asi z dálky 12 km před plochou. Navigační stanice mohou být shazovány na doskokové plochy průzkumnými letouny i bez obsluh.

Moment překvapení pro nepřítele bránícího určitý objekt nebo prostor bude tím větší, čím neočekávaněji a co nejbliže k objektu bude výsadek vysazen a čím rozhodněji si bude vést po vysazení. Proto bude třeba plánovat a uskutečňovat vysazení nejen bezprostředně u objektu (rajónu), ale i přímo na objekt. Předpokladem tohoto požadavku je však to, aby prostor vysazení nebyl obsazen velkými silami nepřítele, zejména tankovými útvary, nebo aby tyto síly byly spolehlivě umlčeny, popřípadě zničeny údery raket a letectva.

Rozhodnost bojové činnosti je podmíněna především co nejrychlejším uvedením jednotek a útvarů do bojové pohotovosti po přistání na doskokových a přistávacích plochách. K tomu přispěje především to, že bojová technika i osoby budou vysazovány společně na jednu plochu, budou viditelně označeny pro jejich vyhledání a rychlé shromáždění. Pro vyhledání zásobníků a výsadkových plošin v noci bude použito světelného označení nebo radiotechnických prostředků.

Jednotky vzdušného výsadku se musí shromažďovat za pohybu na směru jejich bojové činnosti a zahajovat boj i bez úplného shromáždění. Jen v noci zaujmají po vysazení shromaždiště vytyčené světelnými signály nebo pomocí radiotechnických prostředků navedení.

K určeným objektům musí výsadek postupovat za vlastním průzkumem rychle, skrytě a zajištěně.

Zásadní rysy bojové činnosti vzdušných výsadků v nepřátelském týlu, kterými je aktivnost, iniciativa jednotek a vysoká manévrovost, ovlivňují podle prostředků palebné síly prostředky, které zabezpečují pohyblivost výsadku.

Stejně jako pro pozemní vojska platí i pro výsadek, že jaká je pohyblivost, taková je i celková aktivnost a rozhodnost boje. Nepůjde jen o zabezpečení bližšího úkolu, ale i o další činnost po jeho splnění, která bude zpravidla vyžadovat manévry do nového prostoru, přičemž vzdálenosti se nebudou počítat jen na několik desítek kilometrů.

Pozornost musí být tedy v současné době soustředěna na vysazení dopravních prostředků. Jestliže se dříve počítalo s vysazením takového počtu dopravních prostředků, který zabezpečoval přesun 30% stavu výsadku, v současné době je počítáno s přepravou na vlastních, vysazovaných motorových vozidlech 50 až 60 % stavu vzdušného výsadku. Zbývající procenta se počítá zabezpečit ukořisťnými vozidly u nepřítelů.

Poslední podmínkou úspěšného vysazení vzdušného výsadku je podle Polního řádu spolehlivé umlčení nepřátelských prostředků protivzdušné obrany na trati a vzdušná obrana dopravního letectva a vysazovaných vojsk ve výchozím prostoru po vysazení, na trati letu a v prostoru bojové činnosti.

Význam tohoto požadavku není třeba zvlášť zdůrazňovat. Vzhledem k silné protivzdušné obraně nepřítelů, učené do velké hloubky s využitím nejmodernějších palebných prostředků, představuje tento požadavek (rozhodující požadavek) velmi složitou otázku v činnosti štábů a vojsk, které vysazení a bojovou činnost zabezpečují. Všechny úkoly spojené s průzkumem, ničením a umlčením prostředků PVO nepřítelů jsou shrnuty do komplexu opatření, který je vyjádřen v plánech použití vzdušného výsadku termínem „průlom nepřátelské protivzdušné obrany k zabezpečení vzdušného výsadku“.

*

Vedle vzrůstajícího významu vzdušných výsadků, které jsou v současné době účinným taktickým a operačním prostředkem, zabezpečujícím rychlé tempo a velké hloubky útočného boje a operace, vzrůstá i složitost při vysazování a zabezpečování bojové činnosti vzdušných výsadků. Úspěšné vysazení a splnění bojového úkolu je závislé na řadě podmínek, které jsou přesně formulovány a uvedeny v Polním řádu a sice na prvním místě. Jako hlavní a rozhodující jsem je proto rozebral a to z hlediska i určitých souvislostí s novou a perspektivní leteckou a výsadkovou technikou.

Doposud jsme se v otázkách použití vzdušných výsadků řídili předpisem „Bojové použití vzdušných výsadků“ (Výs-1-1). Vydáním nového Polního řádu ztrácí tento předpis svůj význam a po vydání předpisu „Vysazování vzdušných výsadků“, který bude rozvádět ustanovení Polního řádu z hlediska techniky vysazení, bude předpis Výs-1-1 oficiálně zrušen.